

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 204/02-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. januára 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Eduarda Báránya prerokoval sťažnosť J. R., bytom B., zastúpenej advokátkou Mgr. Z. D., B., (pôvodne zastúpenej advokátom JUDr. J. H. B. B.), ktorou namietala porušenie svojich práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 2 a čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Obvodného oddelenia Policajného zboru Bratislava Staré Mesto – východ 9. novembra 2001 v priestoroch Obvodného oddelenia Policajného zboru Bratislava Staré Mesto – východ, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo J. R. na nedotknuteľnosť osoby a súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, osobná sloboda podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním údajov o svojej osobe podľa čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Obvodného oddelenia Policajného zboru Bratislava Staré Mesto – východ **p o r u š e n é b o l i .**

2. Obvodnému oddeleniu Policajného zboru Bratislava Staré Mesto – východ p r i k a z u j e obnoviť stav pred porušením práva a zničiť neoprávnene zhromaždené údaje o J. R. získané zisťovaním telesných znakov, vykonaním merania tela a vyhotovením obrazových záznamov.

3. J. R. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave p o v i n n é vyplatiť navrhovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave j e p o v i n n é uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi JUDr. J. H., B. B., vo výške 7 048 Sk (slovom sedemtisícštyridsaťosem slovenských korún).

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. januára 2002 doručená sťažnosť J. R., bytom B. (ďalej len „navrhovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. H., B. B., ktorou namietala porušenie svojich práv podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 2 a čl. 19 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Obvodného oddelenia Policajného zboru Bratislava Staré Mesto – východ (ďalej len „obvodné oddelenie“) 9. novembra 2001 v priestoroch obvodného oddelenia.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu 17. decembra 2002 a podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ju prijal na ďalšie konanie.

Pri posudzovaní prijateľnosti sťažnosti ústavný súd zistil, že v doterajšej právnej úprave nie je zakotvený účinný prostriedok nápravy, prostredníctvom ktorého by v danom prípade bolo možné dosiahnuť na všeobecnom súde nápravu v oblasti namietaného zásahu do nedotknuteľnosti osoby, ale aj obmedzenia osobnej slobody a neoprávneného zhromažďovania údajov o navrhovateľke. Navrhovateľka bola oprávnená podať sťažnosť na základe § 3 zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach, ktorou by sa domáhala ochrany svojich práv alebo právom chránených záujmov, v prípade, ak došlo k ich porušeniu alebo ohrozeniu činnosťou alebo nečinnosťou orgánu verejnej správy. Avšak na základe § 19 ods. 3 zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach sťažnosť sa považuje za vybavenú, ak bol sťažovateľ písomne informovaný o výsledku prešetrenia sťažnosti a ak sa prijali opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku. V prípade, ak došlo k zásahu, resp. porušeniu vyššie uvedených základných práv a slobôd, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Úrad inšpekčnej služby Policajného zboru, inšpekčný odbor Bratislava (ďalej len „úrad inšpekčnej služby“), ktorý je kompetentný na riešenie sťažnosti, nedisponuje právomocou rozhodnúť o porušení označených základných práv a slobôd a prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody, obnovil stav pred ich porušením. Ak by kompetentný orgán na základe sťažnosti zistil, že došlo k porušeniu, resp. zásahu do základných práv a slobôd, mohol by prijať opatrenia len voči policajtom. Prijaté opatrenia by nebolo možné považovať za primeraný prostriedok ochrany základných práv a slobôd podľa ústavy alebo medzinárodnej zmluvy.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného ústavný súd neodmietol prijatie sťažnosti na základe § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde a vzhľadom na okolnosti prípadu odpustil splnenie podmienky týkajúcej sa vyčerpania opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania.

Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 31 ods. 2 zákona o ústavnom súde a upustil od ústneho pojednávania, ktoré vzhľadom na charakter konania nemohlo prispieť k ďalšiemu objasneniu veci.

Z podanej sťažnosti vyplýva, že navrhovateľka spolu so svojím priateľom 9. novembra 2001 sledovala zhromaždenie občanov, ktorého cieľom bolo upozorniť na problémy kapitalizmu a globalizácie. Zhromaždenie sa konalo pred budovou Burzy cenných papierov na Vysokej ulici v Bratislave. Na Vysokú ulicu prišla navrhovateľka približne o 12.10 h a dianie sledovala z chodníka oproti budove Burzy cenných papierov v menšom dave. Konanie zhromaždenia nebolo v zmysle zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovanom práve riadne oznámené príslušnému orgánu. Na miesto zhromaždenia prišli príslušníci Policajného zboru (ďalej len „policajti“) na základe upozornenia zamestnancov Burzy cenných papierov. Policajti po tom, ako naložili do áut dvoch aktivistov, ktorí sa pokúsili vyvesiť transparent s heslom proti kapitalizmu na fasádu budovy Burzy cenných papierov, začali vyzývať aktivistov, ktorí predtým držali plagáty, aby išli s nimi na oddelenie za účelom podania vysvetlenia.

Navrhovateľka spolu s priateľom chcela odísť z miesta, keď ich jeden z policajtov vyzval, aby išli s ním na obvodné oddelenie. Navrhovateľka a jej priateľ bez akéhokoľvek odporu nasledovali policajta, ktorý ich spolu s ďalším aktivistom dopravil na obvodné oddelenie. Na obvodné oddelenie bola navrhovateľka prepravená medzi 13.45 až 14.00 h. Pri vstupe do budovy prevzali navrhovateľku iní policajti.

Navrhovateľka bola odvedená na tretie poschodie spolu s ostatnými osobami privezenými políciou z miesta konania zhromaždenia. Všetci museli odovzdať preukazy totožnosti a vyložiť všetko z vreciek, osobné veci nechať na dlážke chodby. U navrhovateľky a ďalších dvoch žien bola dvoma policajtkami vykonaná bezpečnostná prehliadka. Všetky ženy sa museli vyzliecť do naha a policajtky im skontrolovali všetky veci. Po prehliadke bola navrhovateľka spolu s ostatnými ženami premiestnená do tzv. miestnosti pre predvedených. Navrhovateľka sa dožadovala vysvetlenia, čo je dôvodom obmedzenia jej osobnej slobody, ale dôvod jej oznámený nebol. Až po dlhšom čakaní bola

navrhovateľka predvedená a policajti jej oznámili, že má podať vysvetlenie k trestnému činu alebo priestupku, ktorý sa stal na Vysokej ulici. Po podaní vysvetlenia asi okolo 17 h odvedli navrhovateľku spolu s ďalšou osobou na oddelenie kriminalistickej techniky za účelom snímania identifikačných znakov. Policajný technik zmeral výšku navrhovateľky, zaznamenal farbu očí, vlasov, chrup, výslovnosť písmena R, pýtal sa na zvláštne znamenia a vyhotovil obrazové záznamy s tabuľkou s číslom. Po snímaní identifikačných znakov odvedli navrhovateľku späť do miestnosti pre predvedených bez akejkoľvek informácie o ďalšom postupe polície. Navrhovateľka bola prepustená okolo 19.45 h.

Navrhovateľka namieta, že postupom obvodného oddelenia došlo k porušeniu jej základných práv a slobôd, ktoré zdôvodňuje nasledovne:

K porušeniu čl. 16 ods. 1 ústavy uvádza, že policajti vykonaním osobnej, resp. bezpečnostnej prehliadky hrubo zasiahli do jej osobnej integrity, ako aj súkromia. Navrhovateľka uvádza, že policajti nemali právo v zmysle Trestného poriadku vykonať osobnú prehliadku navrhovateľky. Neexistovalo podozrenie, že navrhovateľka má pri sebe vec dôležitú pre trestné konanie, a navrhovateľka nebola v zmysle Trestného poriadku zadržaná, zatknutá alebo braná do väzby. Ďalej poukázala na to, že na osobnú prehliadku neexistoval príkaz príslušného orgánu a neexistovali dôvody oprávňujúce policajtov vykonať osobnú prehliadku bez príkazu.

K porušeniu čl. 17 ods. 2 ústavy uvádza, že „Policajný zákon upravuje obmedzenia osobnej slobody fyzickej osoby formou zaistenia a formou predvedenia za účelom zistenia totožnosti fyzickej osoby a predvedenia za účelom podania vysvetlenia. Navrhovateľke bola postupom obvodného oddelenia ... obmedzená osobná sloboda medzi 13:45 až 19:00 h na dobu cca. 7 hodín. Na túto dobu ...bola sťažovateľka umiestnená v tzv. miestnosti pre predvedených. Ide o priestor uzamknutý mrežou, neumožňujúci voľný pohyb čo i len v budove obvodného oddelenia“. Navrhovateľka tvrdí, že vzhľadom na to, že voči nej nebolo vznesené obvinenie a ani nebola podozrivá zo spáchania trestného činu, policajný orgán nebol oprávnený na obmedzenie osobnej slobody inštitútmi upravenými Trestným poriadkom. Postup obvodného oddelenia podľa názoru navrhovateľky „nebol intenzitou

a trvaním v súlade s § 17 zákona o policajnom zbore“. Ako obvyklý postup pri podávaní vysvetlenia nie je možné v žiadnom prípade hodnotiť obmedzenie osobnej slobody na sedem hodín bez akéhokoľvek zákonného podkladu, a preto došlo k zásahu do jej osobnej slobody.

K porušeniu čl. 19 ods. 3 ústavy navrhovateľka uviedla, že vzhľadom na to, že nebola osobou zaistenou, zadržanou, zatknutou ani obvinenou z úmyselného trestného činu, obvodné oddelenie zhromažďovalo bez zákonného podkladu a v rozpore s ustanoveniami zákona č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch a Občianskeho zákonníka jej osobné údaje. Navrhovateľka bola na obvodnom oddelení podrobená bez jej súhlasu (dokonca napriek jej protestom) vyhotoveniu obrazových záznamov, vonkajšiemu meraniu tela, ako aj zisťovaniu zvláštnych telesných znamení (výslovnosť R). Týmto postupom obvodného oddelenia došlo podľa jej názoru k porušeniu jej práva garantovaného čl. 19 ods. 3 ústavy.

Navrhovateľka navrhuje, aby ústavný súd po vykonaní dokazovania vyniesol nález, ktorým vysloví, že:

1. Postupom obvodného oddelenia z 9. novembra 2001 – vykonaním nezákonnej osobnej prehliadky, nezákonným obmedzením osobnej slobody a neoprávneným zhromažďovaním údajov o nej boli porušené jej práva podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 2 a čl. 19 ods. 3 ústavy.

2. Obvodné oddelenie je povinné do siedmich dní od doručenia nálezu ústavného súdu zničiť neoprávnene zhromaždené údaje o navrhovateľke.

3. Obvodné oddelenie je povinné prostredníctvom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od doručenia nálezu ústavného súdu zaplatiť navrhovateľke na účet jej právneho zástupcu finančné zadost'učinenie vo výške 150 000 Sk.

4. Obvodné oddelenie je povinné prostredníctvom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky do siedmich dní od doručenia nálezu ústavného súdu nahradiť navrhovateľke na účet jej právneho zástupcu trovy konania.

II.

Z priestupkového spisu obvodného oddelenia sp. zn. ČTS/P-ORP-2814/SMv-2001 ústavný súd zistil, že jeho súčasťou je zápisnica o podaní vysvetlenia, ktorú vyhotovilo Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave I, odbor kriminálnej polície, oddelenie ekonomickej kriminality, pod č. p.: ORP-2814/KP-3-2001. Zápisnica bola spísaná v Bratislave 9. novembra 2001 o 15.40 h v zmysle § 17 ods. 1 až 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Policajnom zbore“). Zo zápisnice vyplýva, že vysvetlenie bolo požadované vo veci protestnej akcie v Bratislave na Vysokej ulici 9. novembra 2001. Z podaného vysvetlenia vyplýva, že navrhovateľka sa spolu so svojim priateľom asi o 12.00 h zdržiavala na Vysokej ulici pred budovou, kde sa predávajú CD nosiče, odkiaľ pozorovala protestnú akciu proti zasadnutiu Svetovej obchodnej organizácie. O tejto akcii sa dozvedela od svojho brata J. R., ktorý je žurnalista a bol pozvaný na túto akciu ako fotograf. Navrhovateľka nevedela uviesť, kto akciu organizoval a kedy sa aktivisti stretávajú ani kedy sa najbližšie stretnú. O týchto ľuďoch vedela, že protestujú proti kapitalizmu. Z týchto ľudí navrhovateľka pozná M. H., ktorý bol jej spolužiak na bilingválnom gymnáziu. Keď prišla na Vysokú ulicu okolo obeda, videla, že na budove Burzy cenných papierov držia veľký plátenný transparent dvaja muži, z ktorých jeden bol M. H. Navrhovateľka nepočula žiadne nadávky ani výkriky, na akcii nemal nikto prejav. Navrhovateľka neskandovala, nič nekričala proti policajtom ani ich nijako neurážala, neohovárala ani na nich fyzicky neútočila. K príprave akcie nevedela nič uviesť, pretože sa jej nezúčastnila. Zápisnicu o podanom vysvetlení na znak súhlasu s jej obsahom navrhovateľka podpísala o 16.25 h.

V zázname, ktorý je tiež obsahom priestupkového spisu, je okrem iného uvedené, že voči osobám bolo vykonané oprávnenie podľa § 22 zákona o Policajnom zbore s negatívnym výsledkom, a to nstrm. S. Ďalej zo záznamu vyplýva, že osobám bola

obmedzená osobná sloboda o 13.10 h. Osoby, medzi nimi aj navrhovateľka, boli predvedené na obvodné oddelenie o 13.40 h a po spísaní záznamu boli odovzdané k ostatným úkonom o 15.45 h. V spise sa taktiež nachádza záznam o prepustení navrhovateľky a ďalších šiestich osôb o 19. 45 h.

Okresné riaditeľstvo vo vyjadrení na výzvu ústavného súdu, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 7. februára 2003, vyjadrilo nesúhlas s tvrdením navrhovateľky, že neexistuje žiadny spôsob, ako možno namietat' postup obvodného oddelenia na súde, prípadne na inom štátnom orgáne. Ďalej okresné riaditeľstvo oznámilo, že po doručení výzvy na vyjadrenie k prijatému oznámeniu bola vec postúpená úradu inšpekčnej služby na prešetrenie podozrenia zo spáchania trestného činu podľa § 158 Trestného zákona zakročujúcimi policajtmi. Z uvedeného dôvodu navrhlo, aby do ukončenia šetrenia úradom inšpekčnej služby a zaslania ich vyjadrenia ústavný súd vo veci nekonal.

Úrad inšpekčnej služby na základe výzvy ústavného súdu, ktorou žiadal oboznámiť ho s výsledkami šetrenia vo veci porušenia práv navrhovateľky postupom obvodného oddelenia 9. novembra 2001, oznámil, že z preštudovaného spisového materiálu nevyplývalo podozrenie z trestnej činnosti príslušníka Policajného zboru, čo by zakladalo vecnú príslušnosť úradu inšpekčnej služby.

Okresné riaditeľstvo sa aj napriek výzve ústavného súdu nevyjadrilo k namietanému porušeniu základných práv a nevyužilo možnosť vyjadriť sa k meritu veci. Po oznámení výsledku šetrenia úradom inšpekčnej služby v liste, ktorý bol ústavnému súdu doručený 29. mája 2003, iba uviedlo, že navrhovateľka nevyužila právo podať sťažnosť v zmysle zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach, ktorá podľa názoru okresného riaditeľstva je riadnym opravným prostriedkom, ktorý jej zákon na ochranu práva poskytuje. Na základe toho navrhlo ústavnému súdu, aby sťažnosť odmietol, pretože na jej prerokovanie nie je príslušný.

III.

Navrhovateľka bola v priestoroch obvodného oddelenia v pozícii osoby podávajúcej vysvetlenie. Časť zásahov do základných práv a slobôd, ktorým bola navrhovateľka vystavená, je voči osobe podávajúcej vysvetlenie neprípustná, lebo pre ne neexistoval zákonný základ a navyše neboli potrebné pre dosiahnutie účelu podania vysvetlenia. Ide hlavne o jej uzavretie v zamrežovanej časti chodby a o zisťovanie jej telesných znakov, meranie tela etc. Ďalšie zásahy do jej základných práv a slobôd boli neprípustné v rozsahu a intenzite, ako boli uplatnené, lebo ich rozsah a intenzita nemali zákonný základ a neboli potrebné pre dosiahnutie účelu podania vysvetlenia. Ide hlavne o spôsob vykonávania osobnej prehliadky a držanie v priestoroch obvodného oddelenia aj po samotnom podaní vysvetlenia.

K porušeniu čl. 16 ods. 1 ústavy

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 16 ods. 1 ústavy nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa § 82 ods. 3 Trestného poriadku osobnú prehliadku možno vykonať, ak je dôvodné podozrenie, že niekto má pri sebe vec dôležitú pre trestné konanie.

Podľa § 82 ods. 4 Trestného poriadku u osoby zadržanej a u osoby, ktorá bola zatknutá alebo ktorá sa berie do väzby, možno vykonať osobnú prehliadku aj vtedy, ak je tu podozrenie, že má pri sebe zbraň alebo inú vec, ktorou by mohla ohroziť život alebo zdravie vlastné alebo cudzie.

Podľa § 83b ods. 1 Trestného poriadku osobnú prehliadku je oprávnený nariadiť sudca alebo predseda senátu a v prípravnom konaní prokurátor alebo s jeho súhlasom vyšetrovateľ alebo policajný orgán.

Podľa § 83b ods. 2 Trestného poriadku ak osobnú prehliadku nevykoná orgán, ktorý ju nariadil, vykoná ju na jeho príkaz policajný orgán.

V ods. 4 toho istého paragrafu je uvedené, že bez príkazu alebo súhlasu uvedeného v odseku 1 môže vyšetrovateľ alebo policajný orgán vykonať osobnú prehliadku len vtedy, ak príkaz alebo súhlas nemožno vopred dosiahnuť a vec neznesie odklad alebo ak ide o osobu pristihnutú pri čine alebo o osobu, na ktorú bol vydaný príkaz na zatknutie. Bez príkazu alebo súhlasu možno tiež vykonať prehliadku v prípadoch uvedených v § 82 ods. 4.

Podľa § 22 ods. 1 zákona o Policajnom zbore policajt je oprávnený presvedčiť sa, či osoba, proti ktorej vykonáva služobný zákrok, nemá pri sebe zbraň (§ 14 ods. 3), a ak ju má, odňať ju.

Podľa ods. 2 toho istého ustanovenia policajt vykonávajúci službu pri ochrane strážených objektov má oprávnenia podľa odseku 1 aj voči osobe, ktorá vstupuje do týchto objektov alebo z nich odchádza. Za tým účelom je policajt oprávnený vyzvať osobu, aby sa

podrobila kontrole batožiny, kontrole motorového alebo iného vozidla, prípadne pri vstupe do stráženého objektu alebo pri odchode z neho prešla zariadením na zisťovanie predmetov.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že osobitným zásahom do nedotknuteľnosti osoby je osobná prehliadka, resp. aj oprávnenie policajta presvedčiť sa, či osoba, proti ktorej sa vykonáva služobný zákrok, nemá pri sebe zbraň.

Vzhľadom na to, že navrhovateľka bola požiadaná o podanie vysvetlenia a v priestupkovom spise sa nachádza zápisnica o podaní vysvetlenia, policajti si boli vedomí toho, že navrhovateľka nie je osobou, voči ktorej bude začaté, resp. sa už začalo trestné stíhanie, a preto nie sú oprávnení na vykonanie osobnej prehliadky. Taktiež nemali príkaz ani súhlas na jej vykonanie.

Zo záznamu obsiahnutého v priestupkovom spise ústavný súd zistil, že nstrm. S. na základe § 22 zákona o Policajnom zbore sa presvedčila, či osoby, ktoré boli predvedené na podanie vysvetlenia, nemajú pri sebe zbraň. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na konkrétne okolnosti, za akých došlo k výkonu oprávnenia vyplývajúceho z § 22 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, teda že navrhovateľke bolo nariadené vyzliecť sa do naha a potom jej boli skontrolované všetky veci, bolo zasiahnuté do jej nedotknuteľnosti a súkromia. K porušeniu navrhovateľkinho práva podľa čl. 16 ods. 1 ústavy došlo hrubou neprimeranosťou tohto zásahu k okolnostiam prípadu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že účelom ústavou priznaného práva na súkromie je nielen poskytnúť ochranu práv priznaných podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ale zároveň zabrániť štátnym orgánom i orgánom územnej samosprávy, aby zasahovali do správania jednotlivca nad nevyhnutnú mieru a príliš neprimerane riadili jeho súkromný život (II. ÚS 94/95).

Právo na súkromie sa zaručuje podľa čl. 17 ods. 1 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ako aj podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). V rozhodnutiach aplikujúcich

čl. 8 Dohovoru sa opakovane zdôrazňuje, že účelom práva na súkromný a rodinný život je ochrana jednotlivca proti svojvoľným zásahom verejnej moci (Belgian Linguistic Case A: 1968, č. 6, s. 33, 7).

K porušeniu čl. 17 ods. 2 ústavy

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa § 17 ods. 1 zákona o Policajnom zbore policajt je oprávnený požadovať potrebné vysvetlenie od osoby, ktorá môže prispieť k objasneniu skutočností dôležitých pre odhalenie priestupku na zistenie jeho páchatel'a, ako aj na vypátranie hľadaných alebo nezvestných osôb a vecí. V prípade potreby je policajt oprávnený vyzvať osobu, aby sa ihneď alebo v určenom čase dostavila na útvar Policajného zboru na spísanie zápisnice o podaní vysvetlenia.

Podľa § 17 ods. 3 cit. zákona zápisnica o podaní vysvetlenia musí byť s osobou spísaná ihneď po jej predvedení.

Podľa § 17 ods. 7 cit. zákona policajt je povinný predvedenú osobu odovzdať orgánom činným v trestnom konaní alebo inému príslušnému orgánu, ak zistí, že sú dôvody na jej odovzdanie, inak musí osobu ihneď prepustiť, čo vyznačí v úradnom zázname o predvedení.

Z priestupkového spisu vyplýva, že navrhovateľka bola na obvodné oddelenie predvedená o 13.40 h a umiestnená do uzamknutej miestnosti pre predvedených. Zo zápisnice o podaní vysvetlenia vyplýva, že spísanie zápisnice bolo ukončené o 16.25 h. Z obvodného oddelenia však bola prepustená až o 19.45 h, pretože po spísaní zápisnice bola navrhovateľka odvedená na oddelenie kriminalistickej techniky za účelom snímania

identifikačných znakov a po týchto úkonoch bola znovu umiestnená späť do miestnosti pre predvedených bez akejkoľvek informácie o ďalšom postupe polície.

Z vyššie citovanej právnej úpravy jednoznačne vyplýva, že zápisnica o podaní vysvetlenia mala byť s navrhovateľkou spísaná ihneď po jej predvedení, navrhovateľka nemala byť umiestnená do uzamknutej miestnosti a vzhľadom na to, že účelom predvedenia bolo iba podanie vysvetlenia na základe § 17 ods. 1 zákona o Policajnom zbore, policajti neboli oprávnení na snímanie identifikačných znakov podľa § 20a zákona o Policajnom zbore a navyše aj po vykonaní týchto úkonov naďalej obmedzovať osobnú slobodu navrhovateľky jej umiestnením do uzamknutej miestnosti.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že „osobná sloboda podľa čl. 17 Ústavy SR zabezpečuje voľnosť človeka od vonkajších prekážok a obmedzení jeho pohybu. Povinnosť dostaviť sa pred štátny orgán bez ohľadu na to, či ide o orgán zákonodarnej, výkonnej alebo súdnej moci, vyčkať v priestore na to určenom, dokiaľ tento orgán nevyzve občana, aby urobil výpoveď, ako aj samotné poskytnutie svedeckej výpovede obmedzuje správanie človeka s intenzitou a v trvaní, ktoré pri dodržaní obvyklého postupu na strane štátneho orgánu ukladajúceho povinnosť svedčiť netrvali tak dlho, aby ich bolo možné hodnotiť ako zásah do osobnej slobody, ktorý nie je v súlade s podstatou a zmyslom práva na osobnú slobodu“.

Pod osobnou slobodou sa rozumie voľný, ničím neobmedzený pohyb človeka, ktorý sa môže podľa vlastného rozhodnutia zdržiavať na určitom mieste alebo slobodne z tohto miesta odísť.

Vychádzajúc zo znenia čl. 17 ods. 2 ústavy, ktorý predpokladá zásah do osobnej slobody z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon, a z doterajšej judikatúry ústavného súdu, policajti by boli konali v súlade s podstatou a zmyslom práva na osobnú slobodu, ak by boli navrhovateľku predviedli na obvodné oddelenie a aj keby bola navrhovateľka určitú dobu čakala za podaním vysvetlenia, ale za zásah do osobnej slobody navrhovateľky možno považovať tú skutočnosť, že bola umiestnená do uzamknutej miestnosti a držaná na

obvodnom oddelení dlhšie, ako bolo nevyhnutné pre podanie vysvetlenia a spísanie zápisnice o podaní vysvetlenia. Hrubá neprimeranosť obmedzenia osobnej slobody navrhovateľky účelu sledovanému podaním vysvetlenia podľa § 17 ods. 1 zákona o Policajnom zbore znamená v okolnostiach prípadu, že na toto obmedzenie neexistoval zákonný základ, a teda je aj porušením jej práva podľa čl. 17 ods. 2 ústavy.

K porušeniu čl. 19 ods. 3 ústavy

Podľa čl. 19 ods. 3 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe.

Podľa § 20a zákona o Policajnom zbore policajt je oprávnený osobe predvedenej podľa § 18 ods. 3 a 4, ak na základe oznámených údajov ani v evidencii obyvateľov nemožno zistiť jej totožnosť, osobe zaistenej podľa § 19 ods. 1 a 2, osobe zadržanej, osobe zatknutej, osobe obvinenej zo spáchania trestného činu, osobe nájdennej alebo vypátranej odobrať daktyloskopické odtlačky, zisťovať telesné znaky, vykonať meranie tela, vyhotoviť obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odobrať vzorky biologických materiálov....

Podľa § 20 ods. 2 zákona o Policajnom zbore zisťovanie telesných znakov a meranie tela podľa odseku 1 vykonáva policajt rovnakého pohlavia alebo na jeho písomnú žiadosť odborne spôsobilý zdravotnícky pracovník;

Zhromažďovanie údajov o fyzickej alebo právnickej osobe musí byť oprávnené. Oprávnené je zhromažďovanie takých údajov, s ktorými daná fyzická alebo právnická osoba súhlasila alebo ktoré vyplývajú zo zákona.

Ústavný súd konštatuje, že zhromažďovanie údajov o navrhovateľke tým, že policajný technik zmeral výšku navrhovateľky, zaznamenal farbu očí a vlasov, urobil záznam o chrupe navrhovateľky a výslovnosti písmena R, informoval sa na zvláštne znamenia a vyhotovil obrazové záznamy, bolo uskutočnené v rozpore so zákonom, pretože

toto oprávnenie môže policajt realizovať iba voči osobám, ktoré sú taxatívne vymedzené v § 20a zákona o Policajnom zbore. Navrhovateľku nemožno zaradiť do tohto výpočtu, pretože ona bola predvedená na policajné oddelenie za účelom podania vysvetlenia, podľa § 17 ods. 1 zákona o Policajnom zbore. Zo sťažnosti taktiež vyplýva, že navrhovateľka nesúhlasila so snímaním jej identifikačných znakov.

Ústavný súd dospel k záveru, že snímanie identifikačných znakov navrhovateľky v rozpore s § 20a zákona o Policajnom zbore a bez súhlasu navrhovateľky bolo zásahom do práva na ochranu osobných údajov navrhovateľky podľa čl. 19 ods. 3 ústavy.

Aj Európsky súd pre ľudské práva v rozsudku aplikujúcom čl. 8 Dohovoru vo veci *Amann v. Švajčiarsko* zo 16. februára 2000 konštatoval, že „uchovávanie dát týkajúcich sa súkromného života jednotlivca štátnym orgánom znamená zasahovanie v zmysle článku 8“.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Vzhľadom na to, že obvodné oddelenie zhromaždilo osobné údaje o navrhovateľke v rozpore so zákonom, ústavný súd prikázal, aby obvodné oddelenie obnovilo stav pred porušením základných práv a slobôd a nezákonne zhromaždené údaje o navrhovateľke zničilo.

Navrhovateľka v petite sťažnosti žiada, aby jej ústavný súd okrem vyslovenia porušenia základných práv a slobôd priznal finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Sk. Primerané finančné zadosťučinenie zdôvodňuje tým, že rozsah a spôsob zásahu do jej základných práv a slobôd bol mimoriadne závažný. Obvodné oddelenie svojím postupom podrobilo nezákonne navrhovateľku procesným úkonom hrubo zasahujúcim do osobnosti a súkromia navrhovateľky. Podľa jej tvrdenia značne traumatizujúce následky na ňu mala osobná prehliadka s vyzlečením do naha, doba siedmich hodín strávených v policajnej cele a ponižujúce zisťovanie identifikačných znakov a ich zanesenie do policajnej kartotéky. Tento zásah do osobnosti a súkromia navrhovateľky nie je možné už nijako odčiniť a veci uviesť do pôvodného stavu. Nález ústavného súdu bude morálnou satisfakciou pre navrhovateľku, ale zásah do ústavou garantovaných práv bol takej intenzity, že sa javí potrebné, aby jej bolo ako náhrada nemajetkovej ujmy ústavným súdom priznané finančné zadosťučinenie.

Článok 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Na základe § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.“ Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pre nápravu porušenia základných práv a slobôd urobil ústavný súd tieto opatrenia: Rozhodol o porušení základných práv a osobnej slobody. Prikázal obvodnému oddeleniu zničiť nezákonne zhromaždené údaje o navrhovateľke. Významnou súčasťou zadosťučinenia navrhovateľky je už samotné deklarovanie porušenia jej základných práv a slobôd podľa čl. 16 ods. 1, čl. 17 ods. 2 a čl. 19 ods. 3 ústavy ústavným súdom. V danom prípade ho však nemožno považovať za dostatočné, pretože zásah do nedotknuteľnosti osoby vykonaním osobnej prehliadky a obmedzenie osobnej slobody nad zákonom

dovolený rozsah sa už nedá napraviť ani odstrániť, a preto ústavný súd priznal aj primerané finančné zadosťučinenie.

V konkrétnych okolnostiach prípadu vidí ústavný súd nemajetkovú ujmu navrhovateľky v pocitoch neistoty, krivdy a poníženia, ktoré boli vyvolané postupom obvodného oddelenia po jej predvedení na podanie vysvetlenia.

Pri stanovení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru, aplikovaných na fakty prípadu.

Ústavný súd vyslovil porušenie základných práv a slobôd obvodným oddelením, ale zaplatením finančného zadosťučinenia zaviazal Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave, pretože obvodné oddelenie je v organizačnej štruktúre Policajného zboru jeho základným útvarom, ale nie je rozpočtovou organizáciou. Obvodné oddelenie nie je svojimi príjmami a výdavkami zapojené do štátneho rozpočtu. Podľa § 21 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách v znení neskorších predpisov boli krajské riaditeľstvá zriadené ako rozpočtové organizácie. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky zriadilo zriaďovacou listinou Č. p.: SH-776-1/6-96 z 8. októbra 1996 Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave ako rozpočtovú organizáciu.

Navrhovateľka žiadala, aby jej boli uhradené trovy konania, ktoré na základe výzvy ústavného súdu Mgr. Z. D., ktorú JUDr. J. H. splnomocnil na vykonanie potrebných úkonov, ako aj na korešpondenciu ohľadom trov konania, vyčíslila vo výške 7 048 Sk za štyri úkony právnej služby.

K požiadavke navrhovateľky, aby jej boli uhradené trovy konania, ústavný súd uvádza, že v konaní pred ústavným súdom platí podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde zásada, že účastník konania uhrádza trovy konania zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd

priznal navrhovateľke náhradu trov právneho zastupovania, pretože bolo rozhodnuté, že jej základné práva a slobody boli porušené, teda mala vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 24 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), podľa ktorého patrí za úkony právnych služieb vykonané pred dňom nadobudnutia jej účinnosti (1. apríl 2002) odmena podľa doterajších predpisov. Preto za úkony vykonané pred účinnosťou vyhlášky č. 163/2002 Z. z. (prevzatie a príprava zastupovania a podanie vo veci samej z 9. januára 2002) ústavný súd priznal tarifnú odmenu 200 Sk za jeden úkon právnej pomoci a 2-krát režijný náklad po 100 Sk podľa § 13 ods. 6 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 240/1990 Zb. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnej pomoci v znení neskorších predpisov a ustanovenia § 1 uznesenia Predsedníctva Slovenskej komory advokátov č. 1/1999 o určení paušálnej sumy náhrad výdavkov advokáta na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné pri jednom úkone. Za úkony vykonané po 1. apríli 2002 ústavný súd priznal odmenu podľa ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je ocniteľný peniazmi, podľa ktorého odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu.

Podľa § 1 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony (písomné vyjadrenie z 11. marca 2003) 4 270 Sk podľa ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. a za žiadosť o posudzovanie podania na základe § 79a zákona o ústavnom súde 2 135 Sk podľa ustanovenia § 16 ods. 4 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Na základe ustanovenia § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ústavný súd rozhodol o náhrade výdavkov za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu, t. j. 128 Sk.

Ústavný súd rozhodol, že Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Bratislave je povinné uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi JUDr. J. H., pretože všetky úkony právnych služieb, za ktoré boli priznané trovy právneho zastúpenia, boli ním vykonané.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania vo výške, ktorú žiadala navrhovateľka, pretože ňou požadovaná výška trov konania nepresahuje výšku trov konania podľa platnej právnej úpravy.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2004